

Research Paper

Subjectivity Construction and Representation in William Faulkner's *The Sound and the Fury*

Bakhtiar Sadjadi^{1*}

1. Department of English and Linguistics, University of Kurdistan, Sanandaj, Iran.

Received: February 2, 2022
Accepted: September 2, 2022
Available Online: September 2, 2022

Keywords:

The unconscious; subjectivity; social milieu; the symbolic; language.

Abstract

The process of identity construction has been of high interest to different critical approaches in the human sciences in general and sociological and psychoanalytical approach in particular. The present paper seeks to explore the subjectivity formation and identity construction process in the characters of William Faulkner's *The Sound and the Fury* in terms of Lacanian structuralist paradigm. Versatile theoretical standpoints concerning the definition and mechanism of the unconscious have caused different readings of the subject. The theoretical framework of the present study focuses on the critical concepts of psychoanalysis including the unconscious and identity formation in both Freud and Lacan. Also, the Lacanian concept of subjecthood in the social milieu of the subject constitutes another theoretical framework of the present paper. The study demonstrates how the parents' behavior and attitudes towards the children in Compson family shapes the latter's subjectivity and their ultimate state of Identity. The employment of the psychoanalytical concepts of the repressed desire, the structure of the unconscious, linguistic alienation, the name of the father and the signifiers of the lingual system fully indicates the central role and inevitable impact of both the Symbolic and the social milieu in the emergence of subjectivity. The subjectivity construction of the major characters in William Faulkner's *The Sound and the Fury* is processed in and by the socio-cultural context in which they were brought up, and is represented in their unconscious desires and tangible manners.

Citation:

Sadjadi, B. (2022). Subjectivity Construction and Representation in William Faulkner's *The Sound and the Fury*. *Sociology of Culture and Art*, 4(3), 1-15.

Corresponding author: Bakhtiar Sadjadi

Address: English Department, University of Kurdistan, Pasdaran St., Sanandaj, Iran. 6617715175

Tell: +98-912-2174245

Email: b.sajadi@uok.ac.ir

Extended Abstract

1- Introduction:

As a classic in Modern American Novel, William Faulkner's *the Sound and the Fury* has been the subject of numerous readings and treatments. The sociological and psychological critiques of the novel have demonstrated the multi-layered structure of the work on one hand, and the inventive insights towards the social formation and personal desiring of the early twentieth century America. The verisimilitude principle of arts and milieu lead the researchers to count for the literary and artistic works as a solid ground for real life. Lifelikeness of arts and letters is thus considered as a basis in the social and psychological readings of the present study. The process of identity construction has been of high interest to modern critical approaches in the human sciences in general and sociological and psychoanalytical approach in particular. The present paper seeks to explore the subjectivity formation and identity construction process in the characters of William Faulkner's *The Sound and the Fury* in terms of Lacanian structuralist paradigm.

2- Methods:

While there is a close affinity between the Lacanian and the Freudian conception of the unconscious, it is the Lacanian approach to the term that has widely influenced the fields in the human sciences. Lacan's frequently-quoted statement, "the unconscious is structured like a language," will be central to the development of the discussions of the present paper; however, my analysis expands to include the ways in which the subject acquires language and subjectivity. The subject's unconscious and personality are formed in terms of the social milieu where they are brought up. The Freudian unconscious is like a storeroom in which we may find those parts of our wishes, feelings, memories, and urges that are outside of the domain called the conscious. However, if the unconscious was, for Freud, characteristically close to id, it was, for Lacan, close to superego. The Lacanian unconscious is formed through language acquisition that is in parallel to the oedipal phase. The first social milieu the subject is positioned in finds its place in the relations between family members. The chaotic nature of the unconscious is thus ordered by the pre-given structure of language and culture, and the subjectivity of the characters is formed in terms of the social milieu the subject is exposed to.

3- Results:

The mental conflicts of the common characters with common concerns are presented in the novel in a sur-realistic way with modernist techniques. The

study demonstrates how the parents' behavior and attitudes towards the children in Compson family shape the latter's subjectivity and identity. The employment of the concepts including the repressed desire, the structure of the unconscious, linguistic alienation, the name of the father, and the signifiers of the lingual system fully indicates the central role and inevitable impact of the social milieu in the emergence of subjectivity. The identity of Benjy and Quentin, as brothers in Compson family, is formed by their familial relations. While Benjy's identity is fully driven by his unconscious, Quentin's identity is dangling between the unconscious desires and conscious decisions. What is notably observed in the subjectivity of Jason, another brother in the family, is the representation of the artificial superego, mostly under the influence of his mother. Whereas Benjy's desires and complexes are the result of his emotional relation to his sister, Quentin is influenced by his father's pessimistic remarks. The subjectivity of the characters is thus the result of the kind of relationship they have with a specific member within familial context.

4- Conclusion:

The socio-cultural changes of the epoch the novel was written in was mostly represented in the northern states of the US. The subjectivity construction of the major characters in William Faulkner's *The Sound and the Fury* is processed in and by the social milieu they were brought up, and their subjective identity is represented both in their unconscious desires and tangible manners. The subjecthood mechanism of each character is processed in a different way in that the social context of the family provides different relations between and among them. While Quentin feels uneasy with the industrial developments and is obsessed by the destructive aspect of the passage of time, Jason appears as fully identical to the capitalist system of the US. Whereas Quentin is victimized in the harsh reality of contemporary times in the West, Jason is tied to his mother's lack of emotions, already deprived of kind maternal dimensions. Moreover, the disjunction feature of identity is further revealed in the disrupted monologues and thought streams of Benjy and Quentin.

5- Funding:

No funding has been received for conducting this research.

6- Conflict of Interests:

There is no conflict of interest to disclose.

مقاله پژوهشی

برساخت و بازنمایی سوژگیوتیه در آثار ویلیام فاکنر (با تمرکز بر رمان *خشم و هیاهو*)

بختیار سجادی*

۱. دانشیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی و زبانشناسی، دانشگاه کردستان، سنندج، ایران.

چکیده

چگونگی روند برساخت سوژگیوتیه و هویت همواره یکی از دغدغه‌های محوری برای رهیافت‌های گوناگون انتقادی در علوم انسانی به‌طور عام و در جامعه‌شناسی و روان‌تحلیلی‌گری به‌طور خاص بوده است و از منظرهای متفاوت بررسی شده است. مقاله حاضر بر آن است تا به بررسی فرایند شکل‌گیری ذهنیت و بازنمایی هویت شخصیت‌های رمان *خشم و هیاهو* اثر ویلیام فاکنر از منظر پارادایم ساختارگرایی لاکانی بپردازد. تمایزات نظری فروید و لاکان به‌مثابه‌ی دو نظریه‌پرداز بزرگ حوزه‌ی روانکاوی، راه را برای تحلیل‌های متفاوت در این خصوص گشوده است. مبانی نظری پژوهش حاضر عبارت است از بررسی مفاهیم انتقادی و تمایزات نظام اندیشه‌ی فروید و لاکان به‌ویژه درباره‌ی تعریف امر ناخودآگاه و بازتاب آن در زندگی اجتماعی سوژه و نیز نخستین مراحل روند انقیاد سوژه در محیط اجتماعی. بدین‌منظور رمان *خشم و هیاهو* اثر ویلیام فاکنر از میان شاهکارهای ادبیات داستانی به‌عنوان مورد مطالعاتی انتخاب شده است. بررسی حاضر نشان می‌دهد شیوه مواجهه والدین و بزرگ‌ترها با کودکان و نوجوانان نقش به‌سزایی در برساخت سوژگیوتیه و هویت آنها ایفا می‌کند. با به‌کارگیری مفاهیم نظری رویکرد مورد استفاده در پژوهش حاضر نظیر امیال سرکوب شده، ساختار ناخودآگاه، بیگانگی زبان‌شناختی، قانون نام پدر به‌مثابه‌ی نیروی ناگزیر اجتماعی و نیز دال‌های بزرگ نظام زبانی در نقد و بررسی رمان مذکور، نقش محوری و تأثیر اجتناب‌ناپذیر محیط اجتماعی در روند شکل‌گیری هویت سوژه‌ها بیش از پیش نمایان می‌شود. بستر اجتماعی-فرهنگی که در آن فرزندان کامپسون پرورش یافته‌اند در امیال ناخودآگاه و رفتار ملموس آنها قابل ملاحظه است.

تاریخ دریافت: ۱۳ بهمن ۱۴۰۰

تاریخ پذیرش: ۱۱ شهریور ۱۴۰۱

تاریخ انتشار: ۱۱ شهریور ۱۴۰۱

واژه‌های کلیدی: ناخودآگاه، سوژگیوتیه، محیط اجتماعی، ساحت نمادین، زبان

استناد: سجادی، بختیار. (۱۴۰۱). برساخت و بازنمایی سوژگیوتیه در رمان *خشم و هیاهو* اثر ویلیام فاکنر. فصلنامه علمی جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر، ۴ (۳)، ۱-۱۵.

* نویسنده مسئول: بختیار سجادی

نشانی: ایران، استان کردستان، سنندج، خیابان پاسداران، دانشگاه کردستان، دانشکده زبان ادبیات، گروه زبان و ادبیات انگلیسی و

زبانشناسی، ۶۶۱۷۷۱۵۱۷۵

تلفن: ۰۹۱۲۲۱۷۴۲۴۵

پست الکترونیکی: b.sajadi@uok.ac.ir

۱- مقدمه و بیان مسئله

محیط اجتماعی^۱ به مثابه‌ی مولفه‌ای تاثیرگذار در رشد و بالندگی شخصیت سوژه انسانی یکی از مفاهیم پربسامد در نقد ادبی و هنری تلقی می‌شود. جدای از جایگاه و اهمیت بستر اجتماعی در گفتمان فرهنگی، در نظریه‌ی ادبی معاصر نیز بارها به نقش و تاثیر آن اشارات صریحی شده است. به‌عنوان مثال، محیط اجتماعی در نهاد خانواده به‌عنوان نخستین بستر اجتماعی سوژه انسانی در نظریه‌ی فرهنگی مارکسیستی متاخر از جایگاه ممتازی برخوردار است. لویی آلتوسر، متفکر مارکسیست ساختارگرای دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ در فرانسه از خانواده تحت عنوان یکی از نخستین «دستگاه‌های ایدئولوژیک» نام می‌برد. او معتقد است سوژه انسانی به درون ساختاری که پیش از تولد او وجود دارد پرتاب می‌شود و محیط اجتماعی دربرگیرنده و مولد آموزه‌های ایدئولوژیکی ساختار مذکور است. از نگاه آلتوسر افراد در بسترهای گوناگون اجتماعی «از ابتدا به ساکن همواره»^۲ سوژه هستند. لذا، از نگاه آلتوسر، محیط اجتماعی خانواده نخستین بسترگاه روند سوژه‌گی انسان است (۱۹۷۱: ۱۱۶).

جایگاه محیط اجتماعی نه تنها در نظریات حوزه‌های متفاوت علوم اجتماعی، بلکه در نظریات روان‌شناسی و روان‌تحلیلیگری از اهمیت برجسته‌ای برخوردار است. در حالی که رویکردهای متفاوت جامعه‌شناختی به جنبه‌ها و کارکردهای اجتماعی بسترهای اجتماعی می‌پردازند، در رویکردهای روانکاوانه بازتاب و نمود ساختار نهادهای اجتماعی در ذهنیت فردی تبلور می‌یابد. مثال بارز در این جا عبارت است از بررسی سازوکارهای روانی سوژه در گذر از مرحله‌ی پیشاجتماعی و غیراجتماعی به مرحله زندگی اجتماعی سوژه. در رویکرد روانکاوانه لاکان از این مرحله تحت عنوان ورود سوژه به دو ساحت خیالی^۴ و نمادین^۵ نام برده می‌شود. در مقاله حاضر همان‌طور که در بخش مبانی نظری ذکر خواهد شد از آموزه‌های رویکردهای روانکاوانه و به ویژه فروید و لاکان در این خصوص بهره برده خواهد شد. یکی دیگر از مباحث مهم در بررسی تاثیر محیط اجتماعی در شکل‌دهی به هویت سوژه‌ها و نیز نقش ساختاری آن در نظم بخشیدن به ناخودآگاه شخصیت‌ها عبارت است از واکاوی تاثیر امر ناخودآگاه خصوصاً در آغاز مرحله زندگی اجتماعی سوژه و ساختارمندی ذهن ناخودآگاه در نتیجه‌ی حضور در نخستین محیط‌های اجتماعی سوژه. بررسی دقیق‌تر این مرحله که هم‌زمان با فراگیری «زبان مادری»^۶ سوژه اتفاق می‌افتد بخش دیگری از مبانی نظری پژوهش حاضر را تشکیل می‌دهد که در آن به تفاوت‌های نظری رویکردهای روانکاوانه‌ی فروید و لاکان با استفاده از منابع اصلی اشاره خواهد شد. از سوی دیگر، با رجوع به *اصل واقع‌نمایی*^۷ در ادبیات و هنر، که از مباحث ارسطو در فن شعر در باب تعریف محاکات نشات گرفت (ارسطو، ۱۹۹۷: ۳۲)، و نیز با عنایت به تاثیرپذیری جنبش نوگرایی در ادبیات و هنر غرب از مکتب رئالیسم^۸ که در آن سعی می‌شود علی‌رغم به‌کارگیری شگردهای نوین، پایه‌های واقع‌گرایانه پیرنگ داستان از نظر دور نداشته شود، مقاله حاضر سعی می‌کند روند شکل‌گیری شخصیت‌ها را در رمان *خشم و هیاهو*^۹ اثر ویلیام فاکنر^{۱۰} مورد واکاوی قرار دهد. این اثر که از شاهکارهای ادبیات داستانی نوگرا محسوب می‌شود دارای مبانی واقع‌گرایانه است. همچنین با در نظر گرفتن این امر که رمان مذکور یکی از آثار کلاسیک دوران مدرن است می‌توان گفت دارای ارزشی جاودانه است که در آن نویسنده بهتر از مستندسازان این حوزه به کنه لایه‌های پنهان ذهنی شخصیت‌های داستان می‌پردازد. از فاکنر تحت عنوان «پزشک معنوی مردم آمریکا» نام برده شده است زیرا وی بیشتر آسیب‌های جدی روان‌شناختی سوژه آمریکایی دهه‌های نخست سده بیستم را به شیوه‌ای هنرمندانه در آثارش بازنمایی کرده است. بخش عمده‌ای از آثار به کار بسته شده در بخش نظری مقاله حاضر - خصوصاً مقالات و سمینارهای لاکان - تا کنون به زبان فارسی برگردانده نشده‌اند و ترجمه کلیه‌ی نقل و قول‌های غیر فارسی مقاله حاضر از سوی نویسنده انجام گرفته است. همچنین، اگرچه رمان *خشم و هیاهو* تا کنون دو بار به فارسی ترجمه شده است ولی نقل و قول‌های رمان مذکور در مقاله حاضر از سوی نگارنده ترجمه شده‌اند.

¹ social milieu

² always already

⁴ imaginary order

⁵ symbolic order

⁶ mother tongue

⁷ verisimilitude

⁸ realism

⁹ *The Sound and the Fury*

¹⁰ William Faulkner

^۳ ترجمه کلیه نقل قول‌ها و عبارات مقاله حاضر از سوی نویسنده انجام شده است.

در مقاله حاضر نخست به معرفی بیان مسئله‌ی پژوهش پرداخته می‌شود. سپس، مبانی نظری مقاله ارائه می‌شود که عبارت است از بررسی تفاوت‌های نظری میان رویکردهای فرویدی و لاکانی به ساختار ناخودآگاه و بازنمود آن در شخصیت سوژه و نیز بررسی سازوکارهای درون ذهنی سوژه در مرحله ورود به ساحت خیالی و نمادین که به صورت عام از آن تحت عنوان زندگی اجتماعی نام برده می‌شود. سپس، مورد مطالعاتی پژوهش حاضر معرفی می‌شود که عبارت است از خلاصه پیرنگ، اهمیت و ویژگی‌های بارز رمان تحت بررسی از لحاظ شخصیت‌پردازی. بخش پیشینه پژوهش مقاله کنونی به خوانش‌های عملی رمان مذکور در خصوص شخصیت‌پردازی و بن‌مایه‌های شخصیتی که پیش‌تر از سوی دیگر پژوهشگران انجام پذیرفته است می‌پردازد. بخش محوری مقاله به تحلیل و بررسی سه شخصیت اصلی رمان (بنجی، کوینتین و جیسون) از منظر مفاهیم انتقادی رهیافت مورد استفاده اختصاص دارد. بخش پایانی مقاله یافته‌های پژوهش را در برگرفته است که در آن شباهت‌ها و تفاوت‌های روند شکل‌گیری هویت در سه شخصیت متمایز رمان با استفاده از آموزه‌های این رویکرد بررسی می‌شود.

چگونگی روند برساخت سوژکتیویته و هویت همواره یکی از دغدغه‌های محوری برای رهیافت‌های گوناگون انتقادی در علوم انسانی بوده و از منظرهای متفاوت مورد واکاوی قرار گرفته است. مقاله حاضر بر آن است با منظر رویکرد روانکاوانه‌ی ساختارگرا به بررسی فرایند شکل‌گیری و شیوه‌ی بازنمایی ذهنیت شخصیت‌های خردسال و جوان رمان خشم و هیاهو اثر ویلیام فاکنر بپردازد. بدین منظور سعی می‌شود شگردها و شیوه‌ی شخصیت‌پردازی در این اثر همراه با واکاوی لایه‌های زیرین هویت شخصیت‌ها تحت تاثیر نظام دلالتی غالب در بستر اجتماعی آنها مورد بررسی قرار گیرد. در پارادایم ساختارگرا و به ویژه در آرای ژاک لاکان، سوژه در ساحت نمادین زبان مادری را فرا می‌گیرد و همین امر جنبه ناساختارمند ناخودآگاه وی را نظم می‌بخشد. امر ناخودآگاه که در اندیشه لاکان از سوی زبان ساحت نمادین تا حدی مهار می‌شود، از منظر روان‌تحلیلگری فروید کماکان نظم‌گریز و غیرقابل کنترل باقی می‌ماند. لذا بخشی از مبانی نظری مقاله حاضر به بررسی تفاوت دیدگاه‌های فروید و لاکان نسبت به وضعیت و ویژگی امر ناخودآگاه در دوران پسا‌فراگیری زبان اختصاص یافته است. لذا مقاله حاضر از یک سو به بررسی جایگاه و وضعیت ذهن ناخودآگاه در مرحله‌ی پسا‌فراگیری زبان در شخصیت‌های رمان خشم و هیاهو می‌پردازد و از سوی دیگر تاثیر این امر را بر روند بالندگی جنبه‌های شخصیتی فرزندان خانواده کامپسون مورد تحلیل قرار می‌دهد. پژوهش حاضر بر آن است بازنمایی سوژکتیویته‌ی شخصیت‌های رمان مذکور را نیز مورد بررسی قرار دهد. از اینرو ساختار، واژه‌گزینی و اسلوب زبانی مورد استفاده‌ی اعضای بزرگ‌تر محیط اجتماعی در مواجهه با خردسالان و نوجوانان مورد تحلیل قرار می‌گیرد و نقش آن را در برساخت ذهنیت شخصیت‌های مذکور نمایان می‌کند.

۲- پیشینه پژوهش

۱- ۲: پژوهش‌های تجربی

پژوهش‌های گسترده‌ای از سوی پژوهشگران حوزه‌های مختلف علوم اجتماعی و روان‌شناسی درباره‌ی رمان خشم و هیاهو اثر ویلیام فاکنر صورت گرفته است. در مقاله حاضر پژوهشگر به‌عنوان پیشینه‌ی تحقیق تنها آن مجموعه از مقالات و کتاب‌های نوشته شده در خصوص رمان مذکور را به خواننده ارائه می‌دهد که از منظری روانکاوانه به نقد و بررسی وضعیت ذهنی و جنبه‌های گوناگون شخصیتی فرزندان خانواده کامپسون پرداخته‌اند. به مناسبت حجم بالای پژوهش‌ها نویسنده مقاله حاضر تنها به پژوهش‌های برجسته حول رمان خشم و هیاهو اکتفا می‌کند. یکی از پژوهش‌های اخیر بر روی رمان خشم و هیاهو از سوی حبیب شمسی و علی بوربازاده در مقاله‌ای تحت عنوان «خشم و هیاهو: سقوط شخصیت‌های کژبرداشت شده» به زبان انگلیسی منتشر شده است. نویسندگان مقاله مذکور بیان می‌دارند که در رمان مورد مطالعه همواره شخصیت‌ها از سوی مخاطب به اشتباه مورد تحلیل و بررسی قرار گرفته‌اند؛ به عبارت دیگر، لایه‌های زیرین ذهنی شخصیت‌ها از سوی مخاطبین عام این رمان به طرز صحیحی مورد کنکاش قرار نگرفته است. بدین سبب آنها هدف نوشتار مقاله خود را ایجاد درکی درست از شخصیت‌ها در سایه مبانی نظری جودیت باتلر^۱ اعلام می‌دارند (۲۰۱۴: ۳۶).

¹ Judith Butler

در مقاله‌ی «ضجه‌های بنجی: از علایم تا سینتوم در خشم و هیاهو اثر ویلیام فاکنر» (۲۰۱۴) به قلم ماریس ایبلینی، که پیش‌تر نیز از آن یاد شد، نویسنده با پرداخت به ساحت‌های ذهنی شخصیت‌ها تحلیلی از خودآگاه و ناخودآگاه آن‌ها در اختیار می‌گذارد. وی همچنین تلاش بر آن می‌نهد تا مفهوم سینتوم لاکان را در رمان خشم و هیاهو بررسی کند و به منظور دستیابی به این هدف از تحلیل علایم و شگرد نوشتاری فاکنر استفاده می‌کند و به بازخوانی اهمیت زبانشناختی شگردهای نوگرایانه‌ی رمان نظیر تک‌گویی درونی و جریان سیال ذهن در جهت شناخت وضعیت ذهنی شخصیت‌ها می‌پردازد. همچنین در سال ۱۹۹۷ دورین فاولر^۱ کتاب خود را با اسم فاکنر و بازگشت سرکوب شده‌ها منتشر کرد که به‌طور کلی به بررسی آثار ویلیام فاکنر با نگاهی روانکاوانه می‌پردازد. در بخش مربوط به رمان خشم و هیاهو فاولر از مفاهیم روانکاوانه لاکانی همچون «میل»^۲، «رانه‌ی مرگ»^۳ و «دیگری بزرگ» استفاده می‌کند و به تصویر کردن و تحلیل «رانه‌های سرکوب شده‌ی»^۴ شخصیت‌های رمان می‌پردازد (۱۹۹۷: ۴۸-۳۲).

گری استورهایف^۵ در مقاله «نقش لغزش جیسون: پویایی نوشیدن الکل در خشم و هیاهو» به واکاوی نحوه‌ی شکل‌گیری ساختار خانواده از دیدگاه فاکنر همت می‌گمرد. مقاله پیش رو پس از تبیین الگویی خاص برای ساختار خانواده وارد لایه‌های شخصیت پر تنش جیسون می‌شود و تأثیرات پویایی مصرف الکل را در این شخصیت مورد تحلیل قرار می‌دهد. استورهایف در این مقاله از فاکنر به‌عنوان «فرزند بالغ پدر دائم‌الخمر» یاد می‌کند (۱۹۹۶: ۵۱۹). نویسنده مقاله سپس به تحلیل شخصیتی جیسون اقدام می‌کند و به گونه‌ای روانکاوانه ریشه‌ی این اعتیاد به الکل را در پدر خانواده می‌جوید. استورهایف همچنین ساختار ذهنی ناخودآگاه جیسون را با آگاهی خود فاکنر از قضیه تطبیق می‌دهد. مارلین چندلر مک‌انتایر^۶ در مقاله «خشم و هیاهو» به صورت بالینی به نمایان‌سازی رابطه‌ی بدن و ناخودآگاه در رمان خشم و هیاهو می‌پردازد. شیوه‌ی ارتباطی موجود میان بدن و ناخودآگاه همواره در نظر روانکاوان حائز اهمیت و از جایگاهی بالایی برخوردار بوده است. اما نکته قابل توجه این مقاله آن است که مک‌انتایر تمام موضع فکری و تحلیلی خود را معطوف به دیلسی^۷ می‌کند که خدمتکار سیاه‌پوست خانواده است. دیسلی اگرچه عضو اصلی خانواده کامپسون نیست ولی تحت تأثیر گفتمان خانوادگی مذکور در رمان خشم و هیاهو نقش به‌سزایی را ایفا می‌کند. دیلسی از آن‌جا که راوی بخش چهارم رمان است و به نوبه‌ی خود دانای کل این رمان به‌شمار می‌رود، مجموعه‌ای از ذهنیت‌های متفاوت اعضای اصلی خانواده را بازنمایی می‌کند. علاوه بر موارد بالا فریدونالد کارتیگانر^۸ و آن جی. آیدی^۹ کتاب فاکنر و روان‌شناسی را به سال ۱۹۹۴ منتشر کردند که مجموعه‌ای از مقالات فرویدی، لاکانی و فمینیستی است که در کنفرانس فاکنر و یوکناپاتافا در ۱۹۹۱ ارائه شد. مقالات جمع‌آوری شده در این کتاب بسیاری از مفاهیم روانکاوانه پنهان در رمان خشم و هیاهو را نمایان ساخت.

۲-۲ : ملاحظات نظری

در حالی که نزدیکی چشم‌گیری میان مفهوم ناخودآگاه فرویدی و لاکانی وجود دارد، کاربرد لاکانی اصطلاح مورد بحث ما است که به شکل گسترده‌تر نه تنها گفتمان روانکاوانه‌ی معاصر بلکه سایر حوزه‌های علوم انسانی را تحت تأثیر قرار داده است. اظهار نظر مکرر لاکان، «ناخودآگاه همچون زبان شکل می‌گیرد»، به روشنی محور بررسی بحث مورد نظر است. با توصیف درک لاکان از ناخودآگاه که به روشنی از مفهوم فرویدی آن متمایز می‌گردد، این بخش در پی آن است تا «ساختار» و بنابراین، ویژگی «نظام یافته‌ی» مفهوم لاکانی ناخودآگاه را به بحث بگذارد. اگرچه تحلیل ناخودآگاه از سوی فروید، پژوهش لاکان جهت شناخت سازوکار پنهان و سرشت انتزاعی ناخودآگاه را فراهم کرد، این مفهوم از سوی لاکان به بازتعریفی نوین آراسته شد. تأثیر فروید آن‌چنان فاحش بود که لاکان در سال ۱۹۶۴، در اوج کشمکش‌هایی که سبب بروز گسست‌های عمیقی در نظری‌های روانکاوانه شد، عنوان

¹ Doreene Fowler

² desire

³ death drive

⁴ repressed drives

⁵ Gary Storchhoff

⁶ Marilyn Chandler McEntyre

⁷ Dilsey

⁸ Donald M. Kartiganer.

⁹ Ann J. Abadie

«فرویدی» را برای رویکرد تازه ارائه شده‌اش^۱ برگزید. لاکان در اثری به نام «آن سوی اصل واقعی»^۲ این مسئله را بیان کرد که هدف اصلی وی «جستار روش انقلابی فروید»^۳ بوده است (لاکان، ۲۰۰۶). همان طور که شوشانا فلِمن^۴ می‌گوید، می‌توان نوآوری لاکان را نه فقط در رویکردهای اصلی وی بلکه در «بازپرداختش به فروید» هم مشاهده کرد (فلِمن، ۱۹۸۰: ۴۵).

- ناخودآگاه از دیدگاه فروید

اگرچه به کارگیری قیاس تمثیلی رایج‌ترین استعاره برای درک ناخودآگاه در روانکاوی فروید است، یکی از شیوه‌های اساساً مفید، اما کمتر به آن پرداخته شده، در پژوهش در حوزه‌ی امر ناخودآگاه عبارت است از تمایزات میان دو اصطلاح فرویدی «اصل لذت»^۵ و «اصل واقعیت»^۶. با تحلیل فر/سوی لذت (۱۹۲۰) و بسط دادن آن به «خود»^۷ و «نهاد»^۸ (۱۹۲۳)، مفهوم اصل لذت از سوی فروید در تحلیل وی روی سرشت ذهن انسان، فرهنگ، و حتی تمدن به کار گرفته شد. به این ترتیب، فروید تعامل بین این دو اصل را به بحث گذاشت:

آن چه که هدف زندگی را مشخص می‌سازد به سادگی برنامه‌ی اصل لذت است. این اصل از همان آغاز بر عملکرد دستگاه ذهن چیره می‌شود. نمی‌توان هیچ شکی در مورد کارآیی آن به دل راه داد. اهدافش در مخالفت شدید با کل دنیا قرار دارد؛ مخالفت با عالم کبیر و عالم صغیر. اجرا شدن برنامه‌اش گریزناپذیر است؛ سامان گیتی برای برآورده نمودن اهداف آن به گردش درمی‌آید (فروید، ۱۹۸۹: ۲۵).

فروید بر آن شد که کشمکش میان اصل واقعیت و لذت آن چیزی بود که به شیوه‌ای گسترده در «فرآیند رشد فردی» مؤثر واقع شد. این کشمکش و پیامدهای نهایی آن است که ذهن، شیوه‌ی زندگی و نگرش‌های فرد را شکل می‌بخشد. اصل لذت، چنان‌که از نام آن برمی‌آید، آن است که به طور کلی سبب می‌شود انسان‌ها احساس خوبی داشته باشند. این اصل با نادیده انگاشتن هرآن چه را که در مسیر زندگی مهم است، اصل واقعیت را به چالش می‌کشد. با در نظر گرفتن چنین تضادی و نقش آن در رشد فردی فروید اظهار داشت:

در روند رشد فردی، برنامه‌ی اصل لذت، که عبارت است از ارضاء خوشحالی، همچون هدف اصلی حفظ می‌شود. همبستگی یا انطباق با یک جامعه‌ی انسانی، همچون شرطی نادر اما اجتناب‌ناپذیر، باید قبل از آن که هدف خوشحالی را برآورده کند به اجرا درآید. به نظر می‌رسد که رشد فردی برآیند تعامل بین رغبت‌ها می‌باشد؛ رغبت به خوشحالی، که ما معمولاً آن را خودخواهانه می‌نامیم، و رغبت به یگانگی با دیگران در جامعه، که آن را نوع دوستانه می‌نامیم (۱۹۸۹: ۱۰۵).

اگر کسی آمادگی همیشگی و فوری مؤثرترین پیامد کشمکش میان اصول واقعیت و لذت را در نظر بگیرد و یا رغبت‌های «خودخواهانه» و «نوع‌دوستانه» را در نظر داشته باشد، مفهوم پر بار آن چه را که ناخودآگاه و کارکردش نامیده می‌شود درمی‌یابد. به عبارتی دیگر، میل به لذت که به خاطر اصل واقعیت در جایی در ذهن سرکوب می‌شود و همچون ذهن ناخودآگاه به آن ارجاع داده خواهد شد برآورده نمی‌شود. بر اساس نظر فروید، رانش یک تکانه تحت شرایط خاصی با مقاوت‌هایی روبرو شده است و بر آن است تا آن را از فعالیت باز دارد و «وارد حالت سرکوب شود» (فروید، ۲۰۰۵: ۳۵). فرد باید متوجه باشد اگرچه ناخودآگاه فضایی برای آرزوهای سرکوب شده است، نسبتاً به وسیله‌ی آن‌ها بنیاد نهاده شده است:

ما از روانکاوها یاد گرفته‌ایم که روند منکوب کردن اساساً عبارت است از ایده‌ی ارائه کردن یک رانش که نه تخریب شود و نه حذف گردد، اما از آگاه شدنش جلوگیری به عمل آمده شده باشد. در این صورت گفته می‌شود که در حالت ناخودآگاه به سر می‌برد و ما شواهد محکمی را در دست داریم که ناآگاهانه فعال باقی خواهد ماند، حتی اگر سرانجام به آگاهی برسد، اما باید از همان آغاز گفته شود که منکوبی کردن کلیت ناخودآگاه را شکل نمی‌بخشد (همان، ۲۰۰۵: ۹).

¹ Ecole Freudienne de Paris.

² *Beyond the Reality Principle*

³ *Fruud'ssRvvvuuooonaryhthhod*

⁴ Lacan

⁵ Shoshana Felman

⁶ pleasure principle

⁷ reality principle

⁸ the ego

⁹ the Id

بنابراین، ناخودآگاهِ فرویدی هم‌چون انباری می‌ماند که ممکن است در آن با بخشی از آرزوها چون احساسات، خاطرات، و رغبت‌هایی روبرو شویم که بیرون از دایره‌ی هشیاری قرار دارد. به هر جهت، انبار مذکور منفعل و بی‌جان نیست بلکه زنده، پرتوان، همیشه آماده، پرتکاپو، و بسیار قدرتمندتر از آن چیزی است که ما معمولاً تصور می‌کنیم. بنابراین، دایره‌ی ناخودآگاه مکانی است که نه تنها آرزوهای برآورده نشده‌ی ما در آن ساکن شده بلکه همچنین شخصیت و زندگی ما را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این گذشته، ناخودآگاه هم کنترل کننده است و هم غیر قابل کنترل. به عبارتی دیگر، از آن رو کنترل کننده است که ما را جهت برآوردن آرزوهای سرکوب شده سوق می‌دهد، و غیر قابل کنترل چرا که آشکارا خود را بروز می‌دهد و ورای کنترل آگاهانه‌ی ما خود را به رخ می‌کشد. رویاها آشکار کننده‌ی برآوردن آرزوهای خفته هستند. آن‌ها، هم‌چون نشانه‌های روان‌رنجوری، نتیجه‌ی سازش‌ها در روان ما میان برآوردن آرزوها و بازدارندگی از ادراکشان هستند. رویاها از اصول منطقی و انسجام‌روایی طفره می‌روند چرا که بازمانده‌ی تجربیات روزانه را با عمیقترین و اغلب کودکانه‌ترین آرزوها درهم می‌آمیزند. فروید در اثر مشهورش تحت عنوان *تأویلی رویا (۱۹۰۰)* بر آن بود که تأویل رویاها «جاده‌ای شاهانه» برای درک ما از ناخودآگاه است. با وجود این، باید به این نکته توجه داشته باشیم که «رویاها جاده‌ای هستند که بر سنگفرش‌های آن ناخودآگاه قدم می‌زند» (ایستوپ، ۱۹۹۹: ۱۳).

ویژگی‌های «نهاد» چنان به مفهوم ناخودآگاه فروید نزدیک است که ویژگی‌های ناخودآگاه نظریه‌های بعدی وی را فراهم می‌سازد. نهاد در ستیز با غریزه‌های ابتدایی قرار دارد. تنها مأموریت نهاد به اجرا درآوردن اصل لذت است. فروید با این ادعا که نهاد از ویژگی آزاد و بی‌باکی برخوردار است، فقدان کامل اضطرابش را به این شیوه ابراز داشت:

نهاد، به منظور مطمئن بودن از پایداری، نه پیشگیری‌ای را بر خود هموار می‌سازد و نه اضطرابی به دل راه می‌دهد؛ و یا شاید صحیح‌تر باشد که بگوییم، اگرچه نهاد می‌تواند عناصر حسی اضطراب را تولید کند، نمی‌تواند از آن‌ها استفاده‌ای ببرد (فروید، ۱۹۴۹: ۱۰۸).

از منظر فروید، کامرواسازی غریزی، به منظور کسب لذت، تنها کار نهاد است. در واقع، نهاد خردگریز، قانون‌گریز، و اساساً گریزپذیر از قوانین اخلاقی و اجتماعی است؛ به عبارتی دیگر، مکانی هندسی برای اعمال جنسی، خشونت، و بزه‌کاری و نیز تنها مؤلفه‌ی ذهن است که از لحظه‌ی تولد به ظهور می‌رسد و فراسوی نیازها و واقعیت‌های اجتماعی خود را بروز می‌دهد. نمونه‌ی روشن آن نوزاد تازه متولد شده است. وقتی نیازمند چیزی باشد، گرسنه باشد و یا درد بکشد، نیاز وی باید برآورده شود در غیر این صورت بدون توجه به زمان، مکان و یا خواسته‌ی دیگران به گریه و زاری خود ادامه می‌دهد.

- ناخودآگاه از منظر لاکان

درک لاکان از ناخودآگاه به روشنی از دیدگاه فروید متمایز گشته است. اگر ناخودآگاه از نظر ویژگی برای فروید به نهاد نزدیک است، در عوض برای لاکان به فراخود نزدیک است. لاکان برای رساله‌ی دکترای خود که تنها اثر منتشر شده قبل از نوشته‌ها^۲ (۱۹۶۶) است عنوان *رابطه‌ی شخصیت و روان‌پریشی پارانویا (۱۹۳۲)* را برگزید که در آن مخالفتش را با اکثر رهیافت‌های روانکاوانه‌ی آن زمان نشان داد. ادیس کورسویل^۳ با اشاره به چنین کشمکش، رابطه‌ی نزدیک میان لاکان و فروید را در شمایی کلی به تصویر می‌کشد:

ژاک لاکان در رساله‌ی دکترایش *رابطه‌ی شخصیت و روان‌پریشی پارانویا* که به سال ۱۹۳۲ منتشر شد، «بازتأویلی» از فروید داشته است و به شکلی بیرحمانه طبابت روانکاو آمریکایی، تجربه‌گرایی آمریکایی، رفتارگرایی، روان‌شناسی، علم-باوری، و برتری انجمن روانکاو بین‌المللی آمریکا را به انتقاد گرفته است. وسعت میدان چالش‌هایش به شکل عجیبی زنده و شخصی بوده است؛ دامنه‌ی آن از نظریه به عمل و از فرهنگ به سیاست می‌رسد (کورسویل، ۱۹۸۱: ۴۱۹-۴۳۸).

درک لاکان از ناخودآگاه، در سمینارهایش که در سال ۱۹۶۴ ارائه شد و بعدها (۱۹۷۳-۱۹۷۸) تحت عنوان چهار مفهوم اساسی روانکاو گردآوری و تألیف شد، مطرح شد. لاکان در سمیناری مقدماتی تحت عنوان «ناخودآگاه فرویدی و ناخودآگاه ما»

¹ Easthope

² *Écrits*

³ Kurzweil

اثر کلود لوی شتراوس را مورد بررسی قرار داد و متذکر شد که طبیعت با فراهم کردن دال‌ها روابط و ساختارها را برای انسان‌ها به ارمغان آورده است. از منظر لاکان، ساختار زبانی هم شکل و هم وضع را به ناخودآگاه می‌بخشد. لاکان متذکر می‌شود که «چنین ساختاری به ما اطمینان می‌بخشد، تحت اصطلاح ناخودآگاه، چیزی تعریف‌پذیر خود را به رخ می‌کشد: دست‌یافتنی و عینیت‌پذیری» (۱۹۸۷: ۲۱). لاکان در همان سمینار اظهار داشت که پیروان فروید درک نادرستی از مفهوم دومی ناخودآگاه داشته‌اند. وی افزود که «ناخودآگاه فرویدی کاری با اشکال به اصطلاح ناخودآگاه ندارد که از آن پیشی گرفته است و، نباید گفت که با آن همراه شد، امروز هنوز آن را در خود گرفته است» (۱۹۸۷: ۲۴). لاکان بر این باور بود که مفهوم ناخودآگاه فرویدی نه در بردارنده‌ی «ناخودآگاه رمانتیک آفرینش‌تخیلی است و نه مکانی هندسی برای خدایان شب» (۱۹۸۷: ۲۴). لاکان این استدلال را مطرح کرد که فروید مجذوب لغزش‌های زبانی در جمله‌های گفتاری و کلمات بریده بریده در زبان نوشتاری شده است. از دیدگاه لاکان، فروید ناخودآگاه را در این پدیده‌ها جستجو کرد و دستاوردش آن چیزی بود که در این شکاف تولید می‌شد. وی سمینارش را این‌چنین به نتیجه رساند:

بنابراین ناخودآگاه همیشه چونان چیزی آشکار شده است که انگار سوژه در شکافی در نوسان بوده است، و از آن کشفی پدیدار شده که فروید آن را با میل سنجیده است — میلی که ما آن را به طور موقت در گفتمان‌های بحث‌برانگیز با گفتار تقریبی و فاقد دقت آشکار می‌سازیم، جایی که سوژه در آن به شکلی غیر منتظره از خودش شگفت‌زده می‌شود (۱۹۸۷: ۲۸).

ناخودآگاه لاکانی، همزمان با مرحله‌ی ادیپی، در فرآیند کسب زبان شکل می‌گیرد. بنابراین، سرشت شوریده‌ی ناخودآگاه فرویدی در اندیشه لاکان از طریق فراگیری زبان سامان می‌یابد و ساختارمند می‌شود. قلمداد کردن ناخودآگاه به مثابه‌ی موجودیتی ساختارمند و نظام یافته نخستین بار در کتاب لاکان تحت عنوان *نوشته‌ها* (۱۹۶۶: ۴۹۶) اعلام شد. ناخودآگاه از منظر لاکان تفاوت چشمگیری با ناخودآگاه فرویدی دارد، به ویژه از لحاظ سوژه‌ی جامعه‌شناختی آن؛ در اندیشه‌ی لاکان، ناخودآگاه از سوژه‌ی زبان را فرامی‌گیرد و دارای نظم می‌شود و از سوی دیگر بنیان فرهنگ و تمدن بشری را نیز مهیا می‌سازد.

۳-۳- سوژه‌گی در اندیشه لاکان

در اندیشه لاکان بررسی روند سوژه‌گی و انقیاد در هویت سوژه در ارتباط تنگاتنگی با رویارویی سوژه با زبان قرار دارد. قرابت و همسویی میان ناخودآگاه و زبان در اندیشه‌ی لاکان آن‌چنان مهم بود که وی آن را در مناسبت‌های گوناگونی به بحث گذاشت. به‌عنوان مثال، لاکان به هنگام بررسی مفهوم میل، با به بحث گذاشتن این امر که ناخودآگاه فراسوی اسلوب رایج دلالت و اراده‌ی ما به فعالیت درمی‌آید به اتحاد ناخودآگاه و زبان پرداخت:

ناخودآگاه، نه به خاطر وجود میل ناخودآگاه، بلکه به مفهوم چیزی فهم‌ناپذیر هستی می‌یابد ... به منظور سربرافراشتن در سطح بالای ناخودآگاه که از ژرفای تمامی هستی آغازین خود پدیدار می‌شود. در برابر، اگر میلی خود را می‌نمایاند، تنها به این خاطر است که ناخودآگاهی خود را به رخ کشیده است، یعنی، زبان، که ساختار و عواملش از سوژه فراری است؛ زیرا در سطح زبان همیشه چیزی هست که فراسوی ناخودآگاهی عمل می‌کند و سبب می‌شود که میل خود را به رخ بکشد (لاکان، ۲۰۰۴: ۲۵۱).

لاکان با به بحث گذاشتن ملاحظات نشانه‌ها در روان‌شناسی روانکاوانه در اثری به نام «کارکرد و میدان گفتار و زبان در روانکاوی»، هنگامی که ادعا کرد که «ناخودآگاه همچون زبان شکل می‌گیرد»، ویژگی ساختار نشانه‌ها را دوباره به ما یادآوری می‌کند: «نشانه زبانی است که از آن گفتار ارائه شود» (۲۰۰۶: ۲۳۲). زبان نمادین لاکان تابع فراخود فرویدی است که همانند یک زبان به کنش درمی‌آید. فراخود تا جایی که میل دارد ما را گناه‌کار بداند محدودیتی به خود راه نمی‌دهد. ساختار فراخود نیز همانند ساختار زبان است: از یک سو از قابلیت زبانی برخوردار است که نگرش سنتی ما را نسبت به فراخود یادآوری می‌سازد، و از سوی دیگر، از قابلیت جمله‌ی غیردستوری بلند برخوردار است که هیچ‌گونه محدودیت و قاعده‌ای را برای خود قائل نیست. در تحلیل و بررسی رشد و شکوفایی شخصیت فرزندان خانواده کامپسون^۱ باید به روند سوژه‌گی و انقیاد آن‌ها از سوی دیگری بزرگ نظم نمادین پرداخت که در این‌جا منظور زبان، منش و رفتار اعضای بزرگ‌تر خانواده است. لاکان بر این عقیده بود که یادگیری

^۱ Campson family

هر واژه در روند فراگیری زبان خود جنبه‌ای نوین به ذهنیت سوژه‌ی سخن‌گو می‌بخشد. لاکان از این روند تحت عنوان «بیگانگی زبان‌شناختی» نام می‌برد که در مراحل بعدی تکامل ذهنی سوژه، آموزه‌های اخلاقی و الگوهای رفتاری به مثابه فراخود در شخصیت سوژه نقش می‌بندد. اگرچه در اندیشه فروید هویت سوژه کماکان تحت سیطره بی‌چند و چون امر ناخودآگاه است اما از منظر لاکانی روند سوژه‌گی بیشتر مسبب سیطره خودآگاه بر شخصیت سوژه است. در آرای لاکان اصطلاحاتی نظیر ساحت نمادین، «نام پدر»^۱ و «دیگری بزرگ»^۲ به منظور شناخت بهتر روند استیلای فراخود بر ناخودآگاه ارائه شده‌اند که در آن‌ها می‌توان تاثیر شگرف نوع واژه‌گزینی، سبک زبانی و الگوهای رفتاری اعضای بزرگ‌تر نخستین محیط اجتماعی سوژه یعنی خانواده را بر شکل‌گیری سوپزکتیویته‌ی کودکان و نوجوانان به وضوح مشاهده نمود. اصطلاح لاکانی «نام پدر» که بنا به شیوه تلفظ آن در زبان فرانسوی هم‌زمان می‌تواند به «نه پدر» نیز ترجمه شود، عبارت است از جایگاه محتوایی دیگری بزرگ که در زبان وجود دارد و از طریق زبان منتقل می‌شود. به بیان ساده‌تر نام پدر همان امر و نهی والدین و بزرگ‌ترها روند بالندگی شخصیت کودکان است. کودک هم‌زمان با ورود به ساحت نمادین در مواجهه مستقیم با نام پدر قرار می‌گیرد که خود یکی از سازوکارهای تثبیت استیلای دیگری بزرگ بر سوژه است. کاربست نظریات لاکان در تحلیل رمان خشم و هیاهو می‌تواند نتایج جالب توجهی به به دنبال داشته باشد، به ویژه زمانی که تمرکز را بر ارتباط تنگاتنگ اما ناآشکار میان ناخودآگاه و شخصیت از سویی و محیط اجتماعی از دیگر سو بگذاریم.

۳- روش پژوهش

رمان خشم و هیاهو داستانی در مورد خانواده کامپسون و سرگذشت اعضای این خانواده‌ی قدیمی و اشرافی است که پس از جنگ‌های داخلی آمریکا دچار نوعی تزلزل اخلاقی و مشکلات مالی شده است. جیسون سوم پدر خانواده مزرعه‌دار بزرگی است که به نوعی فیلسوف‌مابانه نیهیلیست و هیچ‌انگار است. کارولین همسر وی که تنها علاقه‌مند به پسر کوچکش است از نوعی خودگرایی و افسردگی رنج می‌برد. خانواده کامپسون دارای چهار فرزند است: کوینتین که پسری باهوش و حساس به ویژه نسبت به گذر زمان و بسیار درون‌گرا است؛ بنجی که پسری عقب‌افتاده و در عین حال بیگانه با مقوله‌ی زمان به شمار می‌رود؛ پسر دیگر، جیسون چهارم، فردی اقتصادی، جاه‌طلب و خودخواه است، و در نهایت گدی به عنوان تک دختر خانواده که به نوعی شخصیت محوری رمان است و کلیه شخصیت‌های دیگر رمان به نحوی با وی در ارتباط هستند.

رمان در چهار فصل روایت می‌شود که در سه فصل نخست فرزندان پسر به بیان احساسات درونی خویش نسبت به خواهرشان می‌پردازند و در فصل نهایی روایتی در قالب «دانای کل»^۳ از سوی خدمتکار خانواده ارائه می‌گردد. فصل نخست از زبان بنجی عقب افتاده روایت می‌شود و به تناسب مشکلات روانی‌اش و نداشتن تعریفی ثابت از زمان دائماً در زمان رفت و آمد دارد و هر بار قسمتی از یک ماجرا را به یاد می‌آورد. در این یادآوری‌ها نویسنده مخاطب را در جریان اتفاقی قرار می‌دهد که سبب تصمیم‌گیری به اخته کردن بنجی می‌شود. فصل دوم اگرچه از زبان کونتین روایت می‌شود و اگرچه انتظار می‌رود بنا به سلامت ذهنی کونتین این فصل روایتی ساده‌تر را پیش گیرد اما می‌توان گفت که سختی خوانش و فهم داستان در این فصل از فصل پیشین نیز مشکل‌تر است. سختی فصل پیش رو تا حد اعلائی به آشفتگی ذهن افسرده کونتین مرتبط است. فصل سوم از زبان جیسون روایت می‌شود که بر خلاف دو فصل پیش از خود روایتی مستقیم و ساده دارد. فصل چهارم نیز از زاویه دید خدمتکاری روایت می‌شود که به صورت سوم شخص اصل و نسب و سرانجام این خانواده را روایت می‌کند.

به زعم بیشتر منتقدان، خشم و هیاهو یکی از شاهکارهای ادبیات داستانی جهان و مهم‌ترین رمان نوگرایانه آمریکا است. این رمان که در فاصله‌ی میان دو جنگ جهانی به رشته‌ی تحریر درآمده است در رده‌ی برترین رمان‌های نوگرای ادبیات جهان از قبیل آثار جیمز جویس^۴ در ادبیات انگلیسی، مارسل پروست^۵ در ادبیات فرانسوی و توماس مان^۶ در ادبیات آلمانی قرار دارد. پیرنگ پیچیده‌ی

¹ Nom du Père

² the other

³ omniscience

⁴ James Joyce

⁵ Marcel Proust

⁶ Thomas Mann

رمان که در لایه‌های بیرونی خود به ظاهر آسان است بنا به سبک نگارشی خاص فاکنر نیازمند تمرکز و دقت بسیار است تا لایه‌های درونی خود را برای مخاطب نمایان سازد. به خصوص که در رمان خشم و هیاهو با مقوله‌ی زمان به گونه‌ای نامتعارف برخورد می‌شود. مضاف بر آن افرادی با اسامی مشابه در نسل‌های مختلف در داستان پدیدار می‌شوند یا افرادی هستند که تغییر نام می‌دهند و این امر در برخی از موارد به یکسانی اسامی برخی شخصیت‌های زن و مرد می‌انجامد.

به‌طور حتم آثار ویلیام فاکنر و به تبعیت از آن‌ها خود فاکنر به‌عنوان فردی برجسته در منظر منتقدان ادبی جایگاه به خصوصی پذیرفته است و درباره‌ی این جایگاه والای آثار و شخصیت فاکنر چالرز هانن^۱ در مقاله‌ای عقیده‌ی خود را در مورد فاکنر و آثارش بیان می‌دارد و می‌گوید «آثار او [فاکنر] بن‌مایه‌های ملی دارند که در سطح جهانی نیز قابل پیاده‌سازی هستند» (۲۰۰۵). نوئل پالک^۲ در مجموعه‌ی مقالات جدید در باب خشم و هیاهو از این رمان به عنوان متنی آمریکایی یاد می‌کند و به عنوان اثری برجسته و اصیل آن را ارج می‌نهد (۱۹۹۳: ۱). آلگا کومینووا^۳ در مقاله «خشم و هیاهو» فاکنر به مثابه تنشی برای ارتباط انسانی ایده‌آل» از دلیل عمده‌ی اهمیت نگارشی و تاثیرگذاری بر مخاطبین این رمان سخن به میان می‌آورد. کومینووا اظهار می‌دارد «خشم و هیاهو تحت عنوان رمانی مدرنیستی از زمان انتشار به دلیل چالش‌هایی که برای خواننده ایجاد می‌کرد، شهرت وافر و به دست آورده است» (۲۰۱۰: ۴۱). همچنین مایکل زایتلین^۴ در مقاله «بازگشت به فریود و خشم و هیاهو» از فاکنر به عنوان فردی یاد می‌کند که «زیاد می‌دانست» (۱۹۹۷-۸: ۷۲). بی‌شک دانسته‌های فاکنر دانش اکتسابی آکادمیک نیست و آگاهی‌های وی از بطن معرفت‌شناختی او سرچشمه می‌گیرد، معرفت‌شناسی که در سراسر رمان خشم و هیاهو خودنمایی می‌کند و دیدگاه او نسبت به زندگی و شرایط حاکم را به مثابه‌ی دیدگاه‌های مختلف شخصیت‌های رمان بیان می‌دارد.

از دیگر نکات حائز اهمیت برای تبیین جایگاه ادبی رمان خشم و هیاهو به مثابه‌ی شاهکار برجسته‌ی ادبیات داستانی مدرن، می‌توان به استدلالات ماریس ایلیینی^۵ در مقاله‌ای تحت عنوان «ضجه‌های بنجی: از علایم تا سینتوم در خشم و هیاهو اثر ویلیام فاکنر» اشاره کرد که در آن به صراحت بیان می‌کند: «فاکنر با آفرینش سبک خاصی از علایم نوشتاری در رمان خشم و هیاهو به بدگمانی‌های مدرنیست‌ها نسبت به قراردادهای روایتی در پایان قرن بیستم پاسخ داد» (۲۰۱۴). این علایم نوشتاری که در واقع از انواع نگارشی کلاسیک ادبیات داستانی کناره گرفته است به نوعی خاص ارتباطات زبانی و صرف و نحو عبارات و جملات را بازنمایی می‌کند که منتقدین به عنوان تکنیک «جریان سیال ذهن»^۶ از آن نام می‌برند. لذا رمان خشم و هیاهو به معنای واقعی نمونه‌ای بارز از توانایی فاکنر در خصوص به‌کارگیری این شگرد است.

۴- تحلیل یافته‌ها

۴-۱: شگردهای روایتی

برخلاف رمان‌های رئالیستی صرف که در آن‌ها کشمکش‌ها بیرونی و میان شخصیت‌ها و پیرامون آن‌ها است، در خشم و هیاهو کشمکش‌ها عمدتاً درونی است و در ذهنیت شخصیت‌ها اتفاق می‌افتد. تنش‌های ذهنی شخصیت‌ها از دیالکتیک درون-ذهنی سوژ کتیویته‌های نامتجانس شخصیت‌ها سرچشمه می‌گیرد و به همین دلیل یکی از مناسب‌ترین رویکردها جهت تحلیل شخصیت‌ها عبارت است از رویکرد روانکاوانه. همچنین، قرائت میان امر فردی و امر اجتماعی را می‌توان در پس‌زمینه‌ی رمان و در پیرامتن اثر ملاحظه نمود، به شیوه‌ای که ذهنیت شخصیت‌ها واقعیت بیرونی را باز می‌نمایند.

برخلاف عمده‌ی آثار ادبیات داستانی واقع‌گرایانه‌ی سده‌ی نوزدهم که در آن‌ها شخصیت‌های دارای موقعیت و جایگاه خاص از قبیل اعضای طبقه‌ی اشرافی جامعه، قهرمانان ملی، فرماندهان ارتش، سربازان فداکار و نظیر آن‌ها معرفی و ارائه می‌شوند، در خشم و هیاهو شخصیت‌ها از میان عموم مردم گزینش شده‌اند. قهرمانان واقعی رمان همان افراد معمولی خانواده کامپسون هستند که در رمان سعی می‌شود شخصیت واقعی هر کدام از آنها بازنمایی شود. نکته‌ی حائز اهمیت این است که اگرچه شخصیت‌ها

¹ Charles Honnon

² Noel Polk

³ Olga Kuminova

⁴ Micheal Zietlin

⁵ Maurice Ebileeni

⁶ stream of consciousness

معمولی هستند ولی هر کدام پیچیدگی و جنبه‌های متمایز هویتی خود را دارند که رمان بر آن است از طریق ارائه‌ی سبک و ساختار زبانی آن‌ها، ذهنیتشان را بازنمایی کند.

بخش عمده‌ای از رمان (به ویژه بخش‌های نخست و دوم) دربرگیرنده‌ی سبک نوشتاری غیرواقع‌گرایانه جهت بازنمایی دقیق وضعیت ذهنی فرزندان خانواده کامپسون است. لازم به ذکر است که عواقب منفی جنگ جهانی اول تغییرات عمیقی را در نگرش نویسندگان نوگرا نسبت به گزینش نوع شخصیت‌های داستانی و خصوصاً به کارگیری سبک نوشتاری نوین به‌منظور آشکار نمودن لایه‌های پنهان و تو در توی هویت آن‌ها به وجود آورد. در رمان خشم و هیاهو این واقعیت درونی ذهنیت شخصیت‌ها است که تلاش می‌شود بازنمایی شود. لذا رمان به سراغ تخیل فرزندان خانواده کامپسون می‌رود و از این رو ساختار روایت دو بخش نخست رمان همسو با ویژگی‌های تخیل منقطع و بریده بری است.

از ویژگی‌های بارز ادبیات داستانی نوگرا می‌توان به شگردهای نوین روایت‌شناختی نظیر تک‌گویی «درونی»،^۱ جریان سیال ذهن، «از هم‌گسیختگی روایت»،^۲ آمیختگی «چندین زاویه‌ی دید متفاوت»^۳ و «سطوح مختلف زمانی»^۴ اشاره نمود. به کارگیری این شگردها یکی از دلایل دیگر دشواری خوانش رمان است. خشم و هیاهو از نظر روایت‌شناختی و نوع شگردهای داستانی تفاوت ماهوی با بیشتر آثار ادبیات داستانی پیش از خود دارد، بدین گونه که خوانش چندباره و از نزدیک رمان به منظور شناخت دقیق شخصیت‌ها، درک علایق و امیال، دغدغه‌ها و کشمکش‌های درونی آنها امری کاملاً لازم و ضروری است. جریان سیال ذهن اساساً از منابع روان‌شناسی به ادبیات راه یافته است که نخستین بار از سوی روانشناس آمریکایی اواخر سده‌ی نوزدهم، ویلیام جیمز،^۵ در کتاب اصول روان‌شناسی معرفی شد. این شگرد در روایت‌شناسی به معنای بازنمایی دقیق ژرف‌ساخت‌های زبانی درون‌ذهنی شخصیت‌ها است که مشخصاً ساختاری نامتعارف دارد. جدای از این، در این رمان تلاش شده است از هم‌گسیختگی هویتی فرزندان خانواده کامپسون در قالب از هم‌گسیختگی زبانی آن‌ها نشان داده شود.

به کارگیری چندین زاویه‌ی دید متفاوت برای یک موضوع یا پدیده‌ی خاص در رمان مذکور از سویی لایه‌های گوناگون واقعیت چند بعدی ذهنیت شخصیت‌ها را بیشتر نمایان می‌سازد و از سوی دیگر روند خوانش رمان را دشوارتر می‌سازد. همچنین وجود چندین سطح مختلف زمانی در روایت داستان یکی دیگر از ویژگی‌های برجسته اسلوب روایت‌شناختی رمان است که ذهنیت مختلف شخصیت‌ها را در مراحل مختلف زمانی نشان می‌دهد. به‌عنوان مثال، یکی از این سطوح زمانی مرگ مادر بزرگ خانواده در سال ۱۸۹۸ است که در آن کانون گرم خانواده نمایان است و رابطه‌ی هم‌دلانه و نزدیکی میان فرزندان خانواده وجود دارد، در حالی که در سطح دیگری زمان اکنون روایت می‌شود که هفت آوریل ۱۹۲۸ است و خانواده دیگر آن انسجام و هم‌بستگی روزگار قدیم را ندارد. شخصیت‌ها در هر سطح زمانی از روحیه و فضای خاص ذهنی آن مرحله برخوردار هستند که این امر از سوی فاکتور به شیوه‌ی هنرمندانه به تصویر کشیده شده است. ذهنیت شخصیت‌ها بدون توالی زمانی مشخصی در میان سطوح مختلف زمانی به‌طور مداوم در گذر است و همین جنبه‌ی روایتی دشواری خاصی به رمان بخشیده است.

۲-۴: شخصیت‌پردازی

۱-۲-۴: بنجی؛^۶ استیلای ناخودآگاه بر هویت

بنجی نخستین شخصیتی است که در رمان ظاهر می‌شود. او در قالب ابله‌ی نالان و لال به تصویر کشیده می‌شود که کاملاً به خواهرش کدی وابسته است. بنجی قادر به درک هیچ مفهوم انتزاعی مانند زمان، علت و معلول، یا درست و غلط نیست و تنها نشانه‌های بصری و شنیداری را از دنیای اطراف خود جذب می‌کند. علی‌رغم این ویژگی‌ها، بنجی یکی از نخستین شخصیت‌هایی است که حقیقتاً متوجه روند رو به زوال خانواده کامپسون می‌شود. با این حال، ناتوانی ذهنی او مسبب می‌شود که بنجی به جز ناله و گریه کردن قادر به فرموله کردن هیچ واکنشی برای اخطار به دیگران نباشد. واژه هیاهو در عنوان رمان به این خصلت بنجی

¹ interior monologue

² fragmentariness

³ multiple point of view narration

⁴ variety of tenses

⁵ William James

⁶ Benjy

برمی‌گردد. بیشتر خوانندگان معمولی رمان از شناخت وی عاجز هستند زیرا افکار وی آن گونه که در ذهنش نقش می‌بندد روایت می‌شود و لذا درک صحیح شخصیت وی مستلزم دقت بسیار و توجه به نکات ریز شگرد روایت‌شناسانه اثر است.

اگرچه بنجی دوران کودکی و نوجوانی را سپری نموده است ولی رشد ذهنی او سیر معمول را طی نکرده است. بنجی مانند یک انسان عادی نمی‌تواند روان صحبت کند. به عبارت دیگر، او نتوانسته است روند فراگیری زبان مادری را در خانواده مانند برادران و خواهر خود با موفقیت پشت سر بگذارد. لذا از منظری لاکانی فراخود در ذهنیت وی شکل نگرفته است و به همین دلیل ناخودآگاه وی بر ذهن خودآگاه خود مسلط است. او تنها شخصیت رمان است که محیط اجتماعی پیرامون به دلیل ناتوانی ذاتی و مادرزادی وی در سوژه‌گی و شکل‌گیری هویت اجتماعی تأثیر چندانی ندارد. او نمی‌تواند انسانی با منش اجتماعی باشد و روابط علت و معلولی در ذهنیت وی به صورت منطقی قابل شکل‌گیری نیست. رفتار انضمامی بنجی تجسم قدرت، بی‌نظمی و غیرعقلانیت ناخودآگاه از منظر فرویدی است. از هم‌گسیختگی ذهنی در هویت بنجی نویسنده را بر آن داشته است که روایتی منقطع و به ظاهر غیر منسجم را در بخش اول رمان به کار گیرد. لذا درک این بخش از رمان برای خواننده چالش‌برانگیزتر دیگر بخش‌های رمان است.

از آن جایی که روند فراگیری زبان مادری و الگوهای رفتاری محیط اجتماعی خانواده برای بنجی دچار اختلال شده است و طبق روال معمول سوژه‌های انسانی به شیوه‌ای موفقیت‌آمیز سپری نشده است پس تغییرات هویتی متعاقب سازوکارهای معمول ذهنی دیگر سوژه‌ها در شخصیت بنجی پدیدار نگشته است. زبان هنوز نتوانسته است برای بنجی قدرت شناخت پدیده‌ها را فراهم نماید. لذا اگرچه به ظاهر میانسال است اما در واقع مانند کودکی در دوران «پیش‌آدیپی»^۱ است. در این مقطع خانواده به‌عنوان تنها نهادی که می‌تواند نقش چشم‌گیری در ساختارمندی ناخودآگاه پرآشوب بنجی ایفا کند با بی‌مهری با این قضیه برخورد می‌کند. نه تنها برادران بنجی بلکه پدر و حتی مادر وی نیز با بی‌تفاوتی از کنار این امر خطیر که سرنوشت یک انسان را رقم می‌زند گذر می‌کنند. تنها عضو خانواده که با عطوفت و مهربانی با بنجی رفتار می‌کند خواهر او کدی است که او هم پس از ازدواج بنجی را تنها می‌گذارد.

بنجی در زمان تولد از سوی خانواده موری نام‌گذاری می‌شود، ولی در آخرین ماه نخستین سال سده‌ی بیستم نامش را به بنجی تغییر می‌دهند. بنجی مختصر شده‌ی بنجامین و یا بنیامین است که بر اساس کتاب مقدس انجیل و در اسطوره‌های مصر باستان برادر حضرت یوسف بود و به هنگامی که یوسف می‌خواست به دیدار پدر برود بنجامین را در مصر به گروگان گرفتند. بنجامین به خاطر یوسف تن به این کار داد در حالی که در آمریکای قرن بیستم هیچ نشانی از اخوت در میان برادران خانواده کامپسون نیست. به همان شیوه جیسون همواره بر آن است تا بنجی را به تیمارستان ببرد و از آغاز تا انتهای رمان از دست بنجی عصبانی و خشمگین است. همچنین برای تامین هزینه‌ی تحصیل کوینتین در دانشگاه هاروارد مزرعه موروثی بنجی را می‌فروشند بی آن که او خود بداند، با این توجیه که بنجی احمق است و نمی‌داند مزرعه به چه کار می‌آید. این خود نمونه دیگری از زوال حس و رابطه‌ی برادری است در میان فرزندان خانواده که خود الگوی کوچکی از آمریکای معاصر است.

با آن که بنجی سی و سه سال دارد اما از درک پیرامون خود عاجز است و هیچ‌گونه تلقی از زمان و گذر زمان ندارد و به همین سبب به محض دیدن اشیاء مختلف و یا برخورد با اشخاص متفاوت سریعاً به یاد گذشته آن شی یا شخص می‌افتد. واکنش‌های بنجی برای خواننده‌ی ناآشنا با وضعیت ذهنی بنجی تعجب‌آور است. به‌عنوان مثال، بنجی می‌گوید «کونتین آستینم را گرفت و با هم به طرف طویله به راه افتادیم. بعدش طویله در آن‌جا نبود و مجبور شدیم منتظر برگشتن طویله بشیم» (۲۶). بر همگان واضح است که طویله و یا هر ساختمان دیگری توانایی رفت و آمد را ندارد. بنجی از آن جهت می‌گوید طویله رفته است که شب‌هنگام است و او از دور می‌بیند که چراغ طویله خاموش شده است و فکر می‌کند طویله به جایی رفته است و در آن‌جا نیست، و پس از روشن شدن مجدد چراغ می‌پندارد که طویله به جای سابق خود بازگشته است.

پس از ازدواج کدی بنجی تنها می‌ماند و روزی برای دیدن کدی به نزدیک مدرسه‌ای می‌رود که خواهرش را در میان دختران محصل بیابد اما دختران با دیدن بنجی از ترس فریادزنان می‌گریزند زیرا به این موضوع فکر می‌کند که بنجی قصد اذیت آن‌ها را دارد. در حالی که بنجی بیچاره فقط دلش برای خواهرش تنگ شده است و برای دیدن اوست که به مدرسه رفته است. بنجی تنها برای دیدن خواهر خود کدی به مدرسه او می‌رود بی‌آنکه هیچ سوءظن و حس جنسی نسبت به دیگر دختران داشته باشد، اما

^۱ pre-oedipal

عوام‌الناس از ترس آنکه نکند بنجی مشکلی به بار بیاورد پیشنهاد اخته کردن او را به خانواده می‌دهند. بنجی با سبک و سیاق گفتار خاص خودش که منقطع، محاوره‌ای، ساده و توصیفی است می‌گوید:

میتونستم حرف زندشون رو بشنوم، از در رفتم تو و به طرف دخترها رفتم که با کیف مدرسون اونجا بودن. اونا به من نگاه کردند با عجله فرار می‌کردند و گهگاهی از پشت سر به من نگاه می‌انداختند. می‌خواستم بگم [کدی]، ولی اونا در حال فرار بودند. کنار دروازه رفتم و خواستم فریاد بزنم [کدی]، ولی اونا تندتر فرار می‌کردند (۵۱).

بعد از این اتفاق است که بنجی را اخته می‌کنند. بنجی در زمان کنونی روایت داستان سی و سه سال دارد که همان سن حضرت عیسی مسیح در زمان تصلیب است. بنجی عیسی مسیح معاصر است که عوام‌الناس از درک سخنان او عاجزند. اخته کردن بنجی فاجعه‌ای عمیق است که حتی برادران وی ارزش خاصی برای آن قائل نیستند. اخته‌شدگی بنجی در امتداد بن‌مایه‌ی زوال قرار دارد، اما نه تنها برای خانواده وی، بلکه همچون تمثیلی برای کل جامعه‌ی آمریکا در ربع نخست سده‌ی بیستم که دست‌خوش تغییرات اجتماعی و فرهنگی فراوانی شد. برای بنجی لطافت و زیبایی یک شاخه گل ظریف نمادی است از معصومیت دخترانه خواهرش کدی؛ از سوئی دیگر ارجاعات هم‌زمان گل و لای اطراف رودخانه و اهمیت آن برای بنجی نشان از معصومیت به تاراج رفته‌ی خواهرش دارد. بخش نخست رمان نه تنها استیلای ذهن ناخودآگاه بنجی بر هویت و منش وی را بازنمایی می‌کند بلکه به درستی بی‌تفاوتی برادرانش را نسبت به مشکلات روانی و فیزیکی وی نمایان می‌سازد.

۲-۲-۴: کوینتین^۱: تنش میان خودآگاه و ناخودآگاه

قوانین رفتاری و اخلاقی جامعه سنتی زادگاه کوینتین از وی مردی منفعل می‌سازد و مانع او در اقدام به عمل می‌گردد. این قوانین، افکار کوینتین را با اخلاقی کورکورانه درگیر مفاهیم انتزاعی خود می‌کند به نحوی که او هرگز قادر به برخورد متجاوزانه یا انجام عمل موثر در قبال آن نیست. تمرکز کوینتین بر ایده‌ها در عمل از او «راوی بسیار غیرقابل اعتمادی»^۲ می‌سازد، زیرا اغلب تشخیص آن دشوار است که کدام یک از کارهایی که او توصیف می‌کند واقعا اتفاق افتاده است و کدام یک فانتزی بیش نیست. برحسب مبانی نظری پژوهش حاضر، سوپزکتیویته کوینتین در میان وضعیت ذهنی برادران خود قرار دارد. به عبارت دیگر ذهنیت کوینتین نه مانند بنجی کاملاً تحت سیطره ناخودآگاه وی است و نه به مانند جیسون از عقلانیت خشک و نظم تصنعی پیروی می‌کند. از این رو، در سبک روایی بخش دوم رمان خواننده هم با ساختار غریب جملاتی نظیر بخش اول که از دیدگاه بنجی روایت می‌شود روبه‌رو است و هم می‌تواند جملاتی سلیسی را بخواند که نظیر آن را می‌توان در سبک نحوی بخش سوم از که زبان جیسون جاری می‌شود ملاحظه کرد. درخصوص قسمت‌هایی از بخش دوم که در آن‌ها ژرف‌ساخت جملات در ناخودآگاه کوینتین بازنمایی می‌شود باید گفت که جنبه از هم‌گسیختگی روایت مضاعف می‌شود زیرا هر پاره‌ای از روایت خود به وضعیت ذهنی خاصی مرتبط است. اگر رویاپردازی‌های مکرر کوینتین را مدنظر داشته باشیم، چند پارگی ذهنیت وی بیش از پیش نمایان می‌شود. تقابل میان امر ناخودآگاه و خودآگاه در ذهنیت کوینتین بسیار بیشتر از سایر اعضای خانواده است. کوینتین شخصیتی به ظاهر معمولی است که آشوبی در درون خود دارد که کسی از آن آگاه نیست. پریشان‌حالی کوینتین هنگامی به اوج می‌رسد که ناخودآگاه بی‌نظم و ساختارگریز قدرتمندانه در ذهنیت وی بروز می‌کند و توانایی غلبه بر خودآگاه اهلی او را پیدا می‌کند. از همین رو شگرد جریان سیال ذهن در نظام روایتی بخش دوم رمان بیشتر از سایر بخش‌ها مشهود است و همچنین توانسته است به بهترین شیوه تخیلات غیرمعمول، افکار ازهم‌گسیخته و ذهنیت شقه‌شده‌ی کوینتین را بازنمایی کند. کوینتین دارای شخصیتی رمانتیک، عاشق، آرمان‌گرا، حساس و از همه مهم‌تر کمال‌گرا است. پاکی نسل بشر و نظم جهان که از آغاز همواره به مخاطره افتاده است دغدغه‌ی اصلی کوینتین است. مبرهن است که چنین آرزوی خصوصاً در دوران معاصر آن هم در مغرب‌زمین چالش برانگیز است و کوینتین سرانجام توان مقابله با این چالش را از دست می‌دهد. گذر زمان برای کوینتین مترادف است با زوال شکوه

¹ Quentin

² unreliable narrator

و پاکی نسل آدمی به نحوی که به تنش اصلی ذهن کونتین تبدیل می‌شود به ویژه هنگامی که به یاد از دست رفتن بکارت خواهد خود می‌افتد.

مهاجرت کونتین از زادگاه خود در جنوب آمریکا که جامعه‌ای زراعتی با سازوکارهای سنتی و پیشامدرن است به دانشگاه هاروارد در شمال آمریکا که نماد علم و دانش‌اندوزی در جامعه‌ی مدرن است با هیوط آدم از بهشت به زمین شباهت دارد و از این روی مداوم به فکر بازگشت به «اصل و روزگار وصل خویش» است. تغییرات اجتماعی و فرهنگی در زمان نگارش رمان بیشتر در شمال آمریکا روی داد. گوش کونتین، که اکنون در شمال زندگی می‌کند و با فعالیت‌ها و الگوهای جدید فرهنگی روبرو می‌شود، نسبت به این تفاوت‌ها بسیار حساس است، به نحوی که به انزوای او دامن می‌زند. یوسفی و همکاران در پژوهشی درباره الگوهای مصرف در حوزه کالاهای فرهنگی و هنری به این نکته اشاره کرده‌اند که «شاخصه‌های سبک زندگی در میان اقشار و گروه‌های اجتماعی راهی مناسب برای مطالعه و شناخت تغییرات اجتماعی و فرهنگی و پیشبینی احتمالی مسیر این تغییرات است» (۱۴۰۱: ۱۲۷). کونتین بیشتر از اعضای دیگر بستر اجتماعی بازنمایی‌شده در رمان تحت تاثیر سخنان پوچ‌گرایانه پدر خود است. آموزه‌های شبه حکیمانه پدر در بخش دوم مکرراً به صورت ناخودآگاه در ذهنیت کونتین بازنمود می‌شود. آقای کامپسون پدر خانواده فردی هیچ‌انگار و دائم‌الخمر است و زبان و رفتار وی نقش به‌سزایی در شکل‌گیری هویت کونتین بازی می‌کند. به‌عنوان مثال، کونتین با رجوع به آقای کامپسون برای درخواست کمک و راهنمایی وقتی متوجه می‌شود که پدرش به قوانین اخلاقی و رفتاری جنوبی اهمیت نمی‌دهد و حتی رفتار شرم‌آور کدی و عواقب آبروبر آن بر خانواده برایش اهمیتی ندارد، حس یاس بیشتری او را در برمی‌گیرد و شرایط برایش نابه‌سامان‌تر می‌گردد. وقتی پدر خانواده در حرف‌های نصیحت‌گونه در یک جو صمیمی خطاب به پسر خود کونتین می‌گوید «همه چیز رو به نابودی است.» (۷۳) به‌طور مستقیم بر ناخودآگاه و روند شکل‌گیری شخصیت کونتین تاثیر می‌گذارد. در ادامه نیز پدر حرف‌هایی بر زبان می‌آورد که در نهایت منجر به انفعال و گوشه‌گیری بیشتر کونتین می‌شود: «تجربه‌ی بشر گنگ و بی‌معناست و تلاش‌هایت هیچ فایده‌ای برای تو ندارد، همانگونه که برای پدرت نداشت» (۷۳). سخنان نهیلیستی و مملو از یاس پدر، کونتین را بیشتر در فکر فرو می‌برد تا جایی که ماه‌ها بعد از گذشت این مکالمه، بارها آن را مرور می‌کند. پدر می‌گوید «ساعت را به تو می‌دهم نه برای این که زمان را به‌خاطر داشته باشی، بلکه برای این که فراموشش کنی، برای چند صباحی، هیچ‌گاه تمام توان خود را برای تصاحب زمان به‌کار نبر زیرا هیچ جنگی هرگز برنده نداشت» (۷۹). در تحلیل روانکاوانه‌ی شخصیت کونتین می‌توان گفت که نام پدر که اساساً بخشی از ماهیت دیگری بزرگ و نیز سازوکار استیلای آن در سوژه است در لایه‌های زیرین شخصیتی کونتین رسوخ کرده است. دیدگاه بدبینانه‌ی پدر کونتین درباره‌ی مقوله‌هایی نظیر زمان و موفقیت تاثیر عمیقی در نحوه نگرش کونتین به گذشت زمان و شکست بشر گذاشته است.

رابطه‌ی کونتین با مادرش نه تنها پررنگ نیست بلکه فاصله‌ی زیادی میان آن‌ها حس می‌شود. یکی از عوامل ناخودآگاه گرایش بسیار زیاد و غیر عادی کونتین به خواهرش کدی را می‌توان در همین خلاء روحی جست. علاوه بر این کدی نیز به سبب مشکلات رفتاری و نقوص اخلاقی قادر به پر کردن خلاء روحی کونتین نمی‌باشد، بلکه می‌توان گفت تا حدی بر این خلاء روحی می‌افزاید. کونتین با هربار نگاه انداختن به ساعت خود لکه‌ای قرمز را بر روی آن مشاهده می‌کند که نشان‌گر تاثیر بی‌بند و باری جنسی کدی و بکارت از دست رفته‌ی او در ذهنیت کونتین است. مضاف بر آن چه گفته شد رابطه‌ی کونتین با سایه‌اش نیز تداعی کننده رابطه‌ی وی با خواهرش است. از منظر رویکرد اسطوره‌شناختی و ناخودآگاه جمعی کارل گوستاو یونگ،^۱ سایه کهن‌الگویی است که به مثابه دیگری ذات است و برای مردان می‌تواند در جایگاه خصیصه‌های زنانه باشد. کونتین می‌گوید: «سایه کاملاً از تراس خونه نرفته بود، در میان دروازه ایستادم و رفت و آمد سایه‌ام را نگاه می‌کردم» (۷۷). ارجاع به «دروازه» و «لرزش سایه» نشان از بکارت از دست رفته‌ی خواهرش است. در ادامه کونتین می‌گوید: «سایه‌ام افتاده بود روی تراس، پامو آوردم تو آفتاب و دوباره سایه‌ام رو دیدم» (۷۸). در صحنه بعدی کونتین را می‌بینیم که سایه خود را لگدمال می‌کند. ارجاعات مکرر در رمان درباره‌ی کونتین با سایه خود به عنوان تلاش وی برای رهایی یافتن از لکه‌ی ننگی است که خواهرش مسبب آن بوده است. نکته قابل توجه این است که این ننگ پیش از آن که از لحاظ اجتماعی برای کونتین نقطه ضعف قلمداد شود بیشتر تاثیرات ذهنی آن در روح و روان کونتین مدنظر است و در رمان نیز همین نکته برجسته شده است. از سوی دیگر، وسواس

¹ Carl Gustav Jung (1875-1961)

غیرمعمول کوینتین حتی در لحظه‌های قبل از خودکشی، یکی از عواقب رابطه‌ی نامتجانس وی با مادرش است. مادر خانواده فاقد حس مادرانه نسبت به دیگر اعضای خانواده (غیر از جیسون) است و پرخاش‌گرانه و خشک با آن‌ها برخورد می‌کند.

۳-۲-۴: جیسون^۱: کارکرد فراخود تصنعی

جیسون از فرزندان دیگر خانواده فاصله دارد. مانند برادرانش، جایگاه خواهرش کدی برای وی مهم است، اما به جهت کینه و نفرت اکتسابی، او بنا را بر تلخی و میل به قرار دادن کدی در دردسر گذاشته است. اگر گفته‌ی عبدالهی را درباره جرم‌شناسی فرهنگی به نژاد و جنسیت مد نظر داشته باشیم که «زنان معمولا چهار شکل خشونت شامل خشونت فیزیکی، روانی، اقتصادی و جنسی را تجربه می‌کنند» (۱۳۹۹: ۳۲)، می‌توان گفت جیسون هر چهار نوع خشونت را در مورد کدی انجام داده است. او را کتک می‌زند، با اعصابش بازی می‌کند، پول و دارایی را از او پنهان می‌دارد و الفاظ رکبیک جنسی برای او به کار می‌برد (نظیر جمله‌ی نخست فصل سوم). جیسون سنگدل تنها فرزند خانواده است که رابطه‌ی نزدیکی با مادر دارد. جیسون هیچ ظرفیتی برای قبول کردن، لذت بردن، یا پاسخ گفتن به این رابطه‌ی مادرانه ندارد. اگرچه اخلاق بد مادرش تاثیرات منفی در وی برجای گذاشته است، ولی هرازگاهی نیز از محبت مادر بی‌نصیب نبوده است. در نهایت جیسون از اعتماد مادر سواستفاده می‌کند تا بدون اطلاع مادرش از خانم کوینتین پول بدزدد. برخلاف کوینتین که در گذشته غرق شده است، جیسون تنها به حال و آینده می‌اندیشد. او پیوسته تلاش می‌کند که به قیمت زجر دیگران شرایط را به نفع خودش تغییر دهد. جیسون بسیار زیرک و ماهر است، اما هرگز از این استعدادها در طریق مهربانی یا سخاوت استفاده نمی‌کند. عدم موفقیت جیسون در درجه اول از ترحم بی‌رحمانه او نسبت به خودش سرچشمه می‌گیرد. از قضا، جیسون پس از مرگ پدر رئیس خانواده کامپسون می‌شود و این امر یکی دیگر از موارد پستی است که خانواده‌ی بزرگ کامپسون متحمل آن شده‌اند. در گذشته نیز جیسون یکی از عوامل اصلی اقتناع خانواده برای اخته کردن برادر خود بنجی بود.

از میان فرزندان خانواده تنها جیسون است که رابطه‌ی تنگاتنگی با مادر خود دارد. پدر خانواده شخصیتی منزوی و درون‌گرا است که توانایی برقراری ارتباط با هیچ‌کدام از اعضای خانواده را ندارد. در چنین موقعیتی مادر برای جیسون جایگاه پدر را اشغال می‌کند. شخصیت متمایز مادر که پرخاشگر، عصبی و خودشیفته است از سویی و عدم ارتباط با پدر از سویی دیگر در نهایت از جیسون فردی خودمحمور و خودرای می‌سازد که همانند پدر با دیگران رابطه‌ی خوبی ندارد و همانند مادر منزوی، بداخلاق و تا حدی جاه‌طلب است. بنا به فضای خاص تربیتی موجود در خانواده کامپسون که در آن مادر عمدتاً با جیسون در ارتباط است می‌توان گفت که بیشتر جنبه‌های شخصیتی مادر خانواده در جیسون متبلور گشته است. از آن‌جا که جیسون بیشتر تحت تاثیر شخصیت مادرش است و با پدر رابطه‌ی نزدیکی ندارد، می‌توان گفت که قاعده‌ی نام پدر از سوی مادر او بر وی چیره گشته است. جیسون که فردی جاه‌طلب و حریص است برای پیروزمندی در شرایط خانواده و ارتباطات خانوادگی روی به پرورش و نظم‌دهی فراخود خود می‌آورد که این امر با سرکوب هرچه بیشتر ناخودآگاه از سوی وی می‌شود. لذا در منظری لاکانی جیسون تحت تاثیر آموزه‌های ریاضی‌گونه دوران پساگرایری زبان قرار می‌گیرد و نوعی عقلانیت سطحی و نظم مصنوعی سرپای سوپزکتیویته‌ی وی را فرا گرفته است که در آن امر ناخودآگاه پس‌رانده شده است. رفتار خاص جیسون و تمایزات اخلاقی وی با برادرانش در بخش سوم رمان از طریق به‌کارگیری سبک روایتی متفاوت از دیگر بخش‌های رمان مورد بازنمایی قرار گرفته است. این فصل دارای نثری ساده، کم‌عمق، محاوره‌ای و انضمامی و کمتر ذهنی است.

جیسون نمادی برای سرمایه‌داری بی‌رحم است که پیرامون را صرفاً از دریچه‌ی مادیات می‌نگرد. در اساطیر جیسون قهرمانی بود که به دنبال طلا می‌گشت. او شخصیتی پول‌پرست، مادی‌گرا، بی‌احساس و نقطه‌ی مقابل کوینتین است. جیسون نماد انحطاط اخوت در جامعه‌ی معاصر آمریکا است. او تنها شخصیتی است که بنا به شخصیت جاه‌طلبانه خود توانست که از روند فزاینده فروریختن شیرازه‌ی خانواده جان سالم به در برد، در حالی که کوینتین خودکشی کرد، بنجی اخته شد و کدی مورد تجاوز جنسی قرار گرفت. در بخش نخست رمان هروقت که بنجی به جیسون اشاره می‌کند می‌گوید که دستانش در جیب‌هایش است که این ویژگی به‌عنوان یکی از بن‌مایه‌های شخصیتی جیسون قلمداد می‌شود که نمادی برای جنبه‌ی پول‌پرستی شخصیت وی است. عبارت «باید برم به کارم برسیم» همانند ترجیع‌بندی در سراسر رمان و به ویژه در بخش سوم از زبان جیسون تکرار می‌شود که

¹ Jason

صحه‌ای بر جنبه‌ها و افکار اقتصادی اوست. از طرفی می‌توان واژه خشم در عنوان رمان را به منش خشن و برخورد‌های عصبی جیسون نسبت داد زیرا که موجودی بی‌احساس، مکانیکی و جاه‌طلب و عصبانی است.

۵- بحث و نتیجه‌گیری

تعریف ناخودآگاه از سوی لاکان، که آن را به مثابه‌ی موجودیتی ساختارمند در نظر می‌گرفت، کاملاً از طرز تلقی فروید که آن را موجودیتی نامنظم و آشفته می‌پنداشت، متمایز است. لاکان به ما خاطر نشان کرد که ناخودآگاه نه تنها همچون زبان شکل می‌گیرد بلکه ممکن است به وسیله‌ی زبانی تحریک شود که سوژه آن را کسب کرده باشد. بنابراین، هر اندازه نهاد نامنظم و آشفته باشد، جلوه‌هایش از ساختار زبان برخوردار می‌گردد. همان‌طور که بروس فینک^۱ در این خصوص متذکر شده است، «نزد لاکان، ناخودآگاه نه تنها همچون زبان شکل می‌گیرد بلکه خودش زبان هم است» (۱۹۹۵). نکته‌ی درخور توجه این است که ناخودآگاه نه تنها به وسیله‌ی زبان شکل می‌گیرد و ساختار می‌یابد، بلکه شکل‌گیریش نیز با برساخت هویت سوژه همسو است. نقش زبان در شکل‌دهی هویت سوژه در آرای لاکان امری محرز است. شکل‌گیری هویت سوژه‌ها در محیط اجتماعی که سوژه در آن پرورش می‌یابد اتفاق می‌افتد و در این روند سازوکارهایی نظیر نام پدر، بیگانگی و انقیاد زبان‌شناختی و نیز استیلای دیگری بزرگ نقش محوری را ایفا می‌کنند. لذا ساخت نمادین بستر اجتماعی که مجموعه‌ای از مقوله‌ها را نظیر نوع واژه‌گزینی، ساختار و نحو جملات و آموزه‌های اخلاقی و الگوهای رفتاری اعضای بزرگ‌تر را تشکیل می‌دهد نخستین عامل اساسی برساخت سوپزکتیویته‌ی کودکان و نوجوانان و متعاقباً شاخصه‌های هویتی آن‌ها است.

روند انقیاد فرزندان خانواده کامپسون در بستر اجتماعی خانواده از سوپی و در بافت ذهنی خود آنها از سوپی دیگر به شیوه‌ای متمایز انجام می‌پذیرد و هر کدام از آن‌ها به‌طور منحصر به فرد تحت تاثیر گفتمان غالب اجتماعی قرار می‌گیرند و روند متفاوتی را از شکل‌گیری هویت تجربه می‌کنند. قسمت عمده‌ی رویدادهایی را که برای فرزندان در بزرگسالی رخ می‌دهد می‌توان در نوع روابط آن در زمان کودکی مشاهده کرد. قانون نام پدر در روند تکامل ذهنی بنجی نقش قابل توجهی نداشته است و در ذهنیت وی امر ناخودآگاه کماکان غالب است. در شخصیت و رفتار بنجی می‌توان تسلط ناخودآگاه را بر کنش‌های اجتماعی مشاهده نمود، به شیوه‌ای که عدم تجانس ناخودآگاه فریادی با هنجارهای اجتماعی برجسته می‌شود. اما در مورد برادران وی، جیسون و کوینتین، باید گفت که ناخودآگاه به واسطه‌ی فراگیری زبان و مواجهه با نظم، در رابطه‌ای دوسویه با امر نمادین (فرهنگ) قرار دارد.

جیسون کاملاً برخلاف برادر خود بنجی عمیقاً تحت تاثیر آموزه‌های اخلاقی و الگوهای شخصیتی مادر خود است که برای وی نقش دیگری بزرگ را بازی می‌کند و به همین دلیل نظمی تصنعی و عقلانیتی ریاضی‌گونه‌ای فارغ از مهر و شفقت سرپای شخصیت وی را فرا گرفته است. جیسون دست‌پرورده‌ی نظم اجتماعی نوینی است که دو سوپیه‌ی همگن خودمحوری و پول‌محوری آمریکای صنعتی اوایل سده را همزمان در ذهنیت خود جای داده است. کوینتین، فرزند ارشد خانواده کامپسون که بسیار حساس، آرمان‌گرا است، تحت تاثیر مستقیم الگوی شخصیتی پدر و نصایح شبه حکیمانه وی است و به واسطه دل‌مشغولی به قوانین رفتاری و اخلاقی سنتی محیط خانوادگی و نیز وسواس و حس مسئولیت برادرانه‌اش در خصوص کدی، به انفعال، افسردگی و نهایتاً خودکشی روی می‌آورد. کوینتین نماد قربانی شدن روح لطیف انسانی در مقابل واقعیات تلخ زندگی اجتماعی جدید است که در آن لذت‌های فردی مقدم بر تکریم روابط انسانی است.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

در مطالعه‌ی حاضر تمامی اصول اخلاق پژوهش رعایت شده است.

حامی مالی

هزینه‌های مرتبط با پژوهش حاضر توسط نویسنده مقاله تامین شده است.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسنده، مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع است.

^۱ Bruce Fink

منابع

- عبدالهی، معاذ و عبدالهی، جوانمیر. (۱۳۹۹). واکاوی رویکرد جرم‌شناسی فرهنگی به نژاد و جنسیت. *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، (۴)۲: ۲۲-۴۰.
- یوسفی، رسول و همکاران. (۱۴۰۱). تأثیر طبقه و سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی بر سلايق هنری. *جامعه‌شناسی فرهنگ و هنر*، (۱)۴: ۱۲۷-۱۴۶.
- Althusser, Louis (1969). *For Marx*. Trans. Ben Brewster. London: Verso.
- Aristotle (1997). *Poetics*. Trans. Malcolm Heath. London: Penguin Classics.
- Chiesa, Lorenzo (2007). *Subjectivity and Otherness: A Philosophical Reading of Lacan*. Cambridge, MA: The MIT Press.
- Easthope, Anthony (1999). *The unconscious*. London: Routledge.
- Ebileeni, Maurice (December 2014). Benjy's Howl: From Symptom to Sinthome in William Faulkner's *The Sound and the Fury*. *E-rea*, Open Edition, DOI: 10.4000/erea.3949
- Faulkner, William (1954). *The Sound and the Fury*. 3rd Edition. London: Chatto and Windus.
- Felman, Shoshana (Winter 1980-1). The Originality of Jacques Lacan. *Poetics Today*, (2)1b, 45-57.
- Fink, Bruce (1995). *The Lacanian Subject: Between Language and Jouissance*. Princeton: Princeton University Press.
- Fowler, Doreen (1997). *Faulkner and Return of the Repressed*. University of Virginia Press. Charlottesville and London.
- Freud, Sigmund. (1949). *An Outline of Psychoanalysis*. Trans. James Strachey. New York: W. W. Norton.
- ---. (1989). *Civilization and Its Discontents*. Trans. James Strachey (ed). New York: W. W. Norton.
- ---. (2005). *The Unconscious*. Trans. Graham Frankland. London: Penguin.
- Hannon, Charles (2005). Faulkner, William. Jay Parini. Retrieved from The Oxford Encyclopedia of American Literature website: <http://www.oxfordamericanliterature.com/entry?entry=t197.e0083>
- Kartiganer, Donald M. and Ann J. Abadie, eds (1994). *Faulkner and Psychology*. Jackson, MI: UP of Mississippi.
- Kuminova, Olga (2010). Faulkner's *The Sound and the Fury* as a Struggle for Ideal Communication. *Literature Interpretation Theory*, (21)1, 41-60, DOI: 10.1080/10436920903547406
- Kurzweil, Edith (1981) Jacques Lacan: French Freud. *Theory and Society*, (10)3, 419-438.
- Lacan, Jacques (1978) *The Seminar of Jacques Lacan, Book XI: The Four Fundamental Concepts of the Psychoanalysis*. Jacques-Alain Miller (ed), Trans. Alan Sheridan. New York: W. W. Norton.
- ---. *Écrits*. (2006). Trans. Bruce Fink. New York: W. W. Norton.
- ---. (2004) *Psychanalyse et médecine, ttt teeeed' llll e freudienne I*, quoted in *Critical Keywords in Literary and Cultural Theory*, Julian Wolfreys (ed.), New York: Palgrave MacMillan.
- McEntyre, Marilyn Chandler (October 1997). The Sound and the Fury. *Journal of the Association of the American Medical Colleges*, (72)10, S31-S32.
- Polk, Noel (1993). *New Essays on The Sound and the Fury*. The American Novel Series. Cambridge: CUP.
- Shamsi, H. & Booryazade, A. (September 2014). *The Sound and the Fury: A Collapse of Miss-Under-Stood Identities*. *International Journal on Studies in English Language and Literature (IJSELL)*, (2)9, 36-43.
- Storhoff, Gary (Summer 1996). Jason's Role-Slippage: The Dynamics of Alcoholism in "The Sound and the Fury". *The Mississippi Quarterly*, (49) 3, Special Issue: William Faulkner, 519-535.
- Zeitlin, Michael (1998). Returning to Freud and *The Sound and the Fury*. *Faulkner Journal* (8)1, 57-76.